

»Så længe de synger, kives de ikke!«

Fragmenter af en festsangskrivners erindringer

Af Edith Mandrup Rønn

I 1971 sagde Edith Mandrup Rønn sin stilling op. Hun var da en »yngre velanbefalet sekretær« med tre mindre børn og oprørstendenser. I 1988 blev hun magister i europæisk etnologi. I de mellemliggende 17 år forsynede hun sin midtsjællandske egn med tusindvis af lejlighedssange. Betaling: alt fra suppehøns og hjemmelavet marmelade til TV-reparationer og hjælp til hovedrengøring.

En sjælden beretning om en profession, der med sin sjælesørgerfunktion kræver en god del mere disciplin end et 9-16 job. Et job, der lokalt både bliver mistænkeliggjort og forgudet. Kundekredsen består af sygehusansatte, militærfolk, lærere, journalister og akademikere – men ikke af landmænd.

Forleden havde jeg anledning til at følge en kirkelig højtidelighed. Til min store forbavselse (for jeg frekventerer ikke den danske folkekirke særlig hyppigt) huskede jeg den nøjagtige ordlyd i alle de salmer, der blev sunget. Det fik mig til at reflektere over den menneskelige hukommelses krinkelkroge: I perioden 1971-1987 har jeg skrevet flere tusinde festsange, og det er mig ikke muligt at huske blot et enkelt vers af nogen af dem! Når jeg genser en færdig sang, husker jeg imidlertid af og til *omstændigheder* omkring skrivningen af den, ligesom jeg har en klar erindring om personlige og telefoniske samtaler med kunderne. *Formuleringen* af sangen forekommer mig derimod som oftest ukendt, indtil jeg falder over et par linier, som jeg husker har kostet mig overvejelser af forskellig art.

I det følgende har jeg søgt at videre-

give nogle af mine personlige erfaringer fra sangskrivertiden. Disse erfaringer er gjort i nogle specielle miljøer i den angivne periode (af en festsangskriver, der vel næppe på nogen måde er repræ-

sentativ for branchen – om sådanne da ellers findes!)

Et alternativt bierhverv

Som 17-årig skrev jeg en sang til mine morforældres guldbryllup, men derefter faldt det mig ikke ind at bruge min tid på den slags rimerier, før jeg i 1971 på et kontor, hvor jeg var ansat, blev bedt om at maskinskrive et håndskrevet manuskript til en sang. Ved gennemlæsningen blev jeg forferdet og antydede over for min kollega, at den sang umuligt kunne bruges i den form, den havde. Jeg fik så at vide, at den var købt hos en professionel sangskriver. At sådanne i det hele taget fandtes, var jeg knapt nok klar over.

Efter at have brugt ca. en halv time på at skrive sangen om, var jeg klar over, at *her* måtte det alternative bierhverv være, som kunne hjælpe mig væk

fra et tyngende heltidsudearbejde. Jeg havde på det tidspunkt 3 mindre børn og gik desuden med planer om at forsøge at uddanne mig væk fra et sekretærjob, der forekom mig mere og mere uudholdeligt jo ældre jeg blev. Det var, som nævnt, i 1971, og jeg var begyndt at undre mig over, hvorfor det altid var *mig*, der både skulle lave kaffe, smile til vigtige kunder og verfe uønskede personer ud, mens den unge mandlige medarbejder, der havde det held hverken at kunne rage chefens kastanier ud af ilden, smile tilforladeligt, stave eller skrive på maskine, kunne få 1½ gang mere i løn, snuppe alt det lette arbejde og *alligevel* slippe for at lave kaffe! Før mine planer kunne føres ud i livet, var det dog nødvendigt med en indtægtsmæssig nedtrapning – for hvordan kan man, når man befinder sig i en familie på 5 personer etableret i et forholdsvis nybygget parcelhus, gå direkte over til at leve af *én* arbejdsindtægt? Jeg sagde min stilling op og skaffede mig et fleksibelt halvtidsjob (dette var i 1971 en enkel sag for en yngre, velanbefalet sekretær, om hvem man ikke kunne vide, at hun havde oprørstendenser), satte en annonce i de lokale aviser og gav mig til at vente på, at ordrene på festsange skulle strømme ind.

Jeg kom til at vente længere, end jeg forestillede mig, da jeg første gang blev klar over, hvad man *kunne* få penge for at levere. Jeg havde ikke tænkt på, at langt de fleste festsangforfattere i land-distrikter og provinsbyer starter med at have et ry for at »ryste sangene ud af ærmet«, hvorefter de gradvis kan gå over til halv- eller helprofessionalismen. Mærkelig nok troede man i et stykke tid slet ikke på min annonces forsikringer om, at ville man være sik-

ker på at få en korrekt og sangbar sang, var det *mig*, man skulle gå til. Og så vidste man endda ikke, at jeg i hele mit liv kun havde skrevet to hele festsange! En af grundene til den første fiasko var nok også, at jeg meget selvtilidsfuldt præsenterede mig i et avanceret limerick, hvori der indgik nogle elegante, men komplicerede rim. (Jeg kan naturligvis heller ikke huske ordlyden af dette åndsprodukt, der utvivlsomt har skræmt adskillige potentielle kunder!)

Min optimisme var dog ikke helt uberegtiget, for allerede en måned efter, at de første kunder havde vist sig, fik jeg ordre på 5-6 sange om ugen. Et halvt år senere var al avertering overflødig, og i midten af halvfjerdserne måtte jeg bede kunderne om helst ikke at anbefale mig

til andre. Under en enkelt forårskonfirmationssæson skrev jeg ca. 100 sange pr. måned – og da jeg samtidig gik på HF om aftenen og periodevis havde hjemmejobs for tidligere arbejdsgivere, var jeg faktisk arbejdsmæssigt kommet fra asken i ilden! Men jeg havde hjemmearbejde, hvilket på det tidspunkt passede mig udmærket.

Arbejdsmetode og betaling

Mange mennesker tror, at festsange er noget »man går og tænker over ved opvasken«. For mit vedkommende var det bestemt ikke tilfældet. Jeg holdt arbejdet med sangene adskilt fra alt andet. Jeg kunne f.eks. kl. 9 sætte mig ved skrivebordet og beslutte mig til at skrive 3 sange, som jeg derefter skrev

Bryllup i Fensmark nov. 1984. Sangene i sangskjuleren er leveret af artiklens forfatter og blev »betalt« med syning af en nederdel. (Foto: Preben Larsen).

uden svinkeærinder. Var jeg begyndt på dem, skulle de laves færdige, og jeg erfarede hurtigt, at hvis jeg ikke i løbet af meget kort tid havde skrevet ca. halvdelen af en sang, måtte jeg kassere det skrevne og begynde forfra en anden dag. En festsang, der opfyldte mine krav, skulle skrives i *et* stræk. Jeg har aldrig »set tilbage« i mine gamle sange (og naturligvis heller ikke i andres), ligesom jeg heller aldrig har søgt til »rigtige« digtere for at få inspiration – selv om jeg naturligvis har brugt det virkemiddel at »spille« på omkvædet til den originale sang. »Inspiration« er iøvrigt et begreb, som jeg slet ikke kan forbinde med den konkrete opgave at sætte en festsang sammen. Depression eller uoplagthed betød ikke, at jeg kunne lægge de mest overdådigt muntre opgaver til side. Festsangskriveriet var et *arbejde* og tilmed et arbejde, der krævede en god del mere disciplin end et 9-16 job.

Når jeg sad med oplæggene og noterne, startede jeg normalt i kronologisk orden og tog så meget med, som der med rimelighed var plads til i sangen under hensyntagen til, at der også ofte skulle være mulighed for at »bygge op« til eventuelle pointer. Alt for ofte blev sangen dog *alligevel* for lang. I begyndelsen lod jeg kunderne se hele sangen, men det var en fejltagelse, for normalt kunne *de* ikke tage beslutning om at udelade nogle vers. Jeg valgte derfor normalt at prioritere for dem undtagen i de tilfælde, hvor de allerede i oplæggene klart havde tilkendegivet at *det* eller *det* under alle omstændigheder skulle med. Men også i så fald kunne der være problemer. Jeg husker f.eks. et tilfælde, hvor jeg sad med et håndskrevet oplæg på 9 tæt beskrevne folio-

sider, hvor man med understregninger og anmærkninger havde tilkendegivet, at ca. halvdelen *endelig* skulle med i sangen. Til slut skrev kunden: »det må endelig ikke være en lang sang – helst kun 4-5 vers!«

Mange kunder sidestillede tydeligvis sangskriverjobbet med alternative jobs som healing o.lign. De mente, at festsangskriveriet måtte være et rent *amore-job*, og en af de bemærkninger, der *altid* irriterede mig, var: »hvor *må* det dog være dejligt at have den evne!« Bag bemærkningen fornemmede jeg ikke sjældent en opfattelse af, at jeg burde være *så* glad, at jeg nøjedes med en nærmest symbolsk betaling. Det betød igen, at man i *nogles* øjne var en slags charlatan og i andres en person, der drog nytte af uforklarlige kræfter. Man kan kalde sig selv håndværker, så meget man vil; *synet* på sangskriverens job adskiller sig væsentligt fra *synet* på skomagerens. Der er ingen *mystik* ved forsåling af sko – og den ærlige skomager slipper utvivlsomt både for mistænkeliggørelse og noget, der ligner tilbedelse!

Det kontante vederlag for sangen var særdeles beskedent, og den kostede det samme, hvad enten jeg havde brugt lang eller kort tid på den. Kun i heldigste fald kunne min timeløn komme op i nærheden af en ufaglært arbejders – bl.a. fordi jeg indtil de allersneste år som regel dekorerede sangen med mine egne naive tegninger eller klip fra aviser og blade, ligesom jeg hyppigt måtte tale længe med kunden. Dette kunne være et stort problem, fordi jeg kunne få til-delt en slags »sjælesørgerfunktion«. Kunderne kom til at tale om sagens hovedpersoner, deres familie, og da de var klar over, at eventuelle betroelser

endte mellem mine øren, kunne den største opgave for mig være på en venlig måde at søge at holde kunden fast på den egentlige opgave, så samtalen blev afsluttet inden for en rimelig tid. Men det skete, at jeg blev så optaget af problemerne, at jeg glemte alt om andre opgaver, der ventede. Trods alle irritationsmomenter var der dog så mange fordele ved jobbet, at jeg holdt ud i næsten 17 år. Når jeg af og til efter en kort telefonsamtale kunne sætte mig ved mit eget skrivebord og sætte sidste punktum i sangen efter en halv times tid, kunne jeg forbavses over, at man virkelig kunne tjene penge ved noget, der var *så* let. Men sad jeg med en sentimental bedstemor-konfirmationssang, der nærmest *krøb* gennem skrivemaskinen, syntes jeg nu ikke, at jeg havde fået en appelsin i min turban!

Da jeg i 1978 begyndte at læse europæisk etnologi, havde jeg en fast og trofast kudekreds og kunne derfor undgå at tage nye kunder. Ikke så få af mine faste kunder fandt sig i, at jeg i perioder med spidsbelastninger i studiet sagde nej til skrivningen af en sang – og alligevel spurgte de næste gang igen. At jeg kendte kudekredsen så godt betød også, at jeg kunne nøjes med at bede om et oplæg, som jeg læste igennem, hvorefter vi drøftede indholdet telefonisk. Nogle var kede af at formulere sig skriftligt, og i disse tilfælde klaredes sagen normalt med en telefonsamtale eller – hvis man insisterede – med en samtale i mit hjem. Kendskabet til kunderne medførte også, at jeg i mange tilfælde kunne nyde godt af en form for »naturaliebetaling«. Var der en dygtig frisør imellem dem, kunne han få lov at levere en klipning for sangen osv. At sådanne byttehandler har indlysende

Tv.: 80-års fødselsdag i privathjem i København. Man har lige sunget den sang, der er klæbet på maskerne. (Foto: Svend Nielsen/ Dansk Folkemindesamling). – Th.: Sølvbryllup på »Varna« i Århus. Der synges og spilles på redekam. (Privatfoto).

fordele, behøver jeg næppe at komme ind på. I tidens løb har jeg fået leveret næsten alt fra suppehøns og flæskestege til TV-reparationer, faglige bøger, sko, kosmetik, hjemmelavet marmelade og hjælp til hovedrengøring!

Vejledende og oplysende oplæg

Stort set kan oplæggene deles i to typer; de »vejledende« og de »oplysende«. I de »vejledende« »hjælp« man mig med at skrive sangen ud fra en forestilling om, hvordan en festsang bør være. Denne forestilling passede ikke altid sammen med min. Ofte »rimede« man og skrev hele brevet med omvendte ordstillinger. Man kunne f.eks. skrive, »Peter ud i haven gik/og dér øje på en dejlig pære højt oppe på en gren fik/og lyst til den at spise han fik og uden snak/han klatrede op og ned han faldt og benet han

brak – uha!« Det er tydeligt, at mange menneskers idé om en festsang er baseret på sange med indviklede, omvendte ordstillinger, stærke rim og helt konkrete ofte – for mig at se – ret triste hændelser, der dog er godt overstået. »Altid uheldig« er i hvert fald i konfirmationssangene et fast tema. En mor skrev 4 sider med lutter »negative« episoder (hvori indgik en knytneve i maven på dansklæreren). Da jeg spurgte hende, om der slet ikke var noget godt at sige om drengen, tænkte hun sig længe om og sagde, at det havde hun slet ikke tænkt på, men jeg måtte da godt sige, at de var stolte af ham og elskede ham. Det gjorde jeg så efter at have modificeret og »drejet« indholdet, så han virkede, som om han var ganske normal, hvilket i konfirmationssangene næsten altid vil sige en frisk dreng og en

god sportsmand med mod på livet. *Pigen* er sød og interesseret i sit udseende og efterstræbt af drengene. Konfirmationssangene er ikke blevet mindre kønsspecifikke i løbet af den periode, hvor jeg har skrevet sange. Tværtimod! Og sammenligner jeg de *ønsker*, man i 1980'erne havde om, hvad der skulle stå i sangene, med det, der har fået plads i 1950'ernes konfirmationssange, er det tydeligt, at stoltheden over de »normale« børn helt har overtaget formaningerens plads. (Det skal dog bemærkes, at en sammenligning mellem *oplæg* og færdige sange altid vil være noget skævt – oplæggene rummer folks egne ord).

Når man læser oplæggene, kan man fristes til at drage hurtige slutninger om folks »dårlige smag« og om, hvad de ønsker sig af en festsang. Men det skal man næppe forfalde til. Det har nemlig

meget ofte vist sig, at *når* de modtog en sang, der indeholdt det meste af det, de ønskede nævnt, blev de glædeligt overraskede over, at den sprogligt og indholdsmæssigt var blevet »tillempet« efter forfatterens intentioner. En kunde udbrød: »Jeg vidste slet ikke, at det kunne lade sig gøre at lave en sang på *den* måde, næsten lige som man taler og så nem at synge!« Dette kan godt føre til nogle overvejelser over, hvad det i virkeligheden *er*, »folk vil have«. Måske af mennesker kan faktisk skelne mellem skidt og kanel, hvis man ikke er så overbevist om deres dårlige smag, at man anser det for håbløst at give dem andet end det de, overfladisk set, kræver.

Reklamationer har jeg faktisk aldrig fået, men det skyldes sikkert kun, at jeg aldrig har leveret en sang, uden at den først var godkendt af kunden. For nogle år siden ringede jeg op og sang sangen i telefonen, men i årenes løb blev min sangstemme ringere end Skipper Skræks, og jeg krævede derfor, at man læste udkastet til sangen, så eventuelle rettelser kunne foretages, *før* kunden betalte. Der kunne vitterlig være en del at rette. F.eks. kunne jeg have misforstået en eller anden passage, eller jeg havde måske forsynet festens genstand med et helt forkert navn. Engang skrev jeg en sang på »Skærslipperens forårsvise«, men havde skrevet »Vi er børn af sol og sommer« i sangens hoved. Det mærkelige i den forbindelse var, at ingen reagerede, før jeg ved en tilfældighed (dagen før festen skulle holdes) *selv* opdagede fejlen!

Jeg kunne af og til undre mig over kundernes melodivalg og det indhold, de ønskede i sangen. Oftest mener jeg dog at have været lydhør over for kun-

dens ønsker – men jeg har nu ikke altid troet på, at hun kendte dem *helt* selv! Det er dog altid vigtigt at huske på, at selv om man selvfølgelig som festsangskriver oparbejder en vis personlig stil, låner man kun kunden sine ord og sin »ekspertise«. Det betyder bl.a., at sangen skal skrives – ikke så den »rammer hovedpersonen på en prik«, men så den bliver netop som kundens hyldest til festens genstand ville være, hvis hun havde været i stand til at skrive en sang. Det betyder *også*, at man ikke skal slå om sig med elegante formuleringer og fremmedord, hvis det ville have været utænkeligt, at hun selv havde gjort det.

Når jeg konsekvent har skrevet »hun« om kunden, skyldes det, at fremstilling eller bestilling af festsange synes at være *kvindens* opgave. Kun hvor det drejer sig om mænds runde fødselsdage og jubilæer, tager mændene åbenbart affære. Skal en ægtemand levere en sang til sin kones 50-års fødselsdag, lader han ofte sin ældste datter bestille den samtidig med, at hun bestiller den fra børnene. Denne mandlige afvisning af opgaven betyder tilsyneladende ikke, at en mand ikke kan være professionel festsangskriver. Blandt dem, der har festsangskriverjobbet som hovederhverv (evt. sammen med en lille butik med festartikler el.lign.) er en del mænd. Blandt de »halvprofessionelle« og dårligst betalte synes kvinderne at være i flertal.

Kundekredsen

Når man – som jeg – i mange år ikke har averteret, er sangskriverjobbet et »diskret« job. Jeg havde kunder, der ikke

Fra en købt sang til Jens' konfirmation, underskrevet »mor & far«.

for alt i verden ville indrømme, at de måtte købe sangen til en festlig begivenhed. Dette gælder særlig skrivende folk som journalister og visse akademikere. Netop blandt disse havde jeg ganske mange kunder, og såvidt jeg ved, tog de altid selv »æren« for sangen. Om nogle få af dem ved jeg, at de har ry for altid at være leveringsdygtige i en »vit-tig og velformuleret« sang, som der stod i en lokal avis om en af mine hyppigste kunder! Denne kategori af kunder var ikke den største, men måske den mest trofaste. Det var også i denne kategori, kunderne var *mænd*.

I andre kredse *taler* man åbenlyst sammen om, hvem der har skrevet en bestemt sang, og jeg har konstateret, at kunderne ofte var centrerede omkring bestemte arbejdspladser og erhverv (eks.: sygehusansatte, politi- og militærfolk, ansatte på kommunkontorer, lærere etc.). Her er begge ægtefæller fuldtidsarbejdende og »skammer sig« ikke over manglende evner til selv at forfatte en sang. Man er vant til at betale for sagkyndig hjælp og drømmer ikke om at skjule, at man gør det. Da jeg bor på landet, hvor der er rige traditioner for festsange, skulle man umiddelbart tro, at langt de fleste af kunderne blev hentet her. Det er imidlertid ikke tilfældet – i hvert fald er der meget få *landmænd* eller indehavere af »landlige« erhverv blandt kunderne. Dette skyldes tilsyneladende, at disse meget ofte fremstiller sangen selv – evt. ved at »stykke sammen« fra det righoldige festsangarkiv, mange er i besiddelse af (ofte nobelt anbragt i albums sammen med fotos, spise- og bordkort osv. fra diverse fester). De samme kunder gør ofte umådelig meget ud af *sangskjuleren*. Jeg har set sangskjulere, bordkort

To tvillingsøskendes 50-års fødselsdag fejret i Ulse forsamlingshus. En af hovedpersonerne trækker som den første papir af en rulle toiletpapir, der er beskrevet med færdigfremstillede sange. Med bagsiden til ses købte sangskjulere, der har rummet andre sange. (Foto: Preben Larsen).

og tændstikæskebetræk, som man må have broderet på i mange måneder – ja, måske i år. I nogle tilfælde kom sangskjuleren til at indeholde færdigkøbte, upersonlige sange eller personlige sange, der absolut *ikke* kunne synges. Man kan ofre flere overvejelser på sangpapirets farve end på sangens form og indhold. Når man i disse kredse ikke gerne betaler for en sang, synes det ikke at være, fordi denne (som sangskjuleren) skal være hjemmelavet; den er bare ikke så vigtig for festens succes som f.eks. borddækningen – af det dækkede bord gemmer man tit fotos taget fra næsten alle mulige vinkler. Dog har jeg alligevel af og til haft denne type kunder, men det skyldes som regel, at jeg i sid-

ste øjeblik har måttet lave en redningsaktion, fordi en kvinde få dage før en fest er kommet til den erkendelse, at den fremstillede sang alligevel var *for* dårlig.

Størsteparten af mine tilbagevendende kunder i landdistrikterne tilhørte helt givet det »nye småborgerskab«; tilflyttere til de nyere parcelhuse i udkanten af landsbyerne. Det er folk fra København og provinsbyerne, som er flyttet »på landet« og nu tager livlig del i det lokale liv og plejer omgang med såvel naboer som kolleger, der bor i *andre* landsbyer under lignende forhold. Det er disse kunder, der så åbenlyst reklamerer med, *hvor* den obligatoriske personlige sang, der synges ved næsten en

hvilken som helst festlig lejlighed, er blevet skrevet. Jeg har i anden forbindelse gennemgået godt 200 oplæg til konfirmationssange, og det viser sig her, at »top-tre« for moderens stilling er: sygeplejerske, kontorfunktionær i det private erhvervsliv og offentlig ansat funktionær (på kommunekontorer, skoler etc.). For faderens vedkommende topper politifolk listen. Herefter kommer faglærte arbejdere og – på en delt 3. plads – offentligt ansatte funktionærer og bank- og sparekassefunktionærer.

Melodierne

Jeg har skrevet festsange på mellem 8 og 900 melodier. Heraf har nok de samme 35-40 stk. været anvendt til mere end $\frac{3}{4}$ af sangene. Jeg har altid prøvet at få kunderne til *selv* at vælge melodi, men har rådgivet, hvis deres valg efter min mening var helt håbløs. Det var ikke usædvanligt, at man bad om en langsom og sørgmodig melodi i moll til en sang, som man samtidig forlangte, at der skulle være »rigtig fut i«. Hvis kunden ikke selv havde melodiforslag, kunne min tid og tålmodighed på det skrappeste blive misbrugt. Man kunne fortabe sig i mulighederne i så høj grad, at melodivalget kunne tage *timer*.

Men hvad »vil folk have«? Og hvad kan de evt. overtales til? Selv har jeg altid haft en faible for børnesange samt viser af en vis alder, fordi det er min erfaring, at *dem* kender man – og man kan derfor let overtales til at vælge en sådan melodi, hvis det eller de første valg er lidt akavede. Derimod var der – især i begyndelsen af min sangskriverperiode – ikke så godt salg i højskole-sangbogen. Om melodierne her mente

»Byfest« afholdt i en lade i Tybjerglille (Sydsjælland) i maj 1984. Den lokale spillemand holdt fri for at deltage i festen, hvor bånd leverede dansemusikken. Han akkompagnerede dog de færdigkøbte sange, der i dette tilfælde var trykt på bagsiden af en tikroneseddel. Skraldespanden, der var beregnet til engangsservicet, fungerede som »nodelist«. (Foto: Preben Larsen).

man, at de var »for højtidelige«. Alligevel skete det, at man gik med til en eller anden dansk sang – og blev forbavset over at erfare, at der *også* fandtes muntre melodier til danske sange, og at man måske endda huskede dem fra skoletiden. Der er dog også grund til forsigtighed med disse melodier, for mange af de helt unge musikere, der spiller til festerne, kender ikke ret mange melodier ud over de sidste 10-15 års popmelodier. Det kan jeg give mange eksempler på. I et par tilfælde hvor »Hvor smiler fager« og »Kom maj du søde, milde«

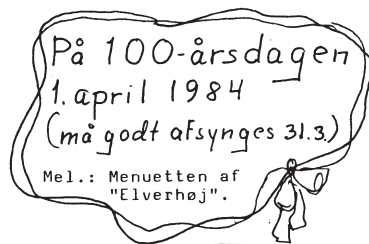
var direkte forlangt af kunderne, måtte el-orglet stå stille, for de melodier havde musikeren aldrig hørt, påstod han. Et andet problem med musikledsagelsen er, at musikeren sjældent kan læse noder, og det nytter derfor ikke at fotokopiere selv den letteste udsættelse af en sang. Man er vant til at spille til *dans* – og det klares ved, at man sætter en energisk rytmebox i gang, så er alt i orden! Den foretagsomme vært må ofte standse musikeren og enten selv synge for eller lade en god sanger blandt gæsterne gøre det.

Selv om jeg klandrer musikerne, ved jeg godt, at man med lige så stor ret kan anklage festsangskriverne. Der bliver lavet mange festsange både af amatører og professionelle, som selv den kvikkeste musiker ikke formår at stille noget op med. At en velmenende gæst laver en svært syngelig festsang kan være en del af morskaben, men en person, der modtager betaling for at skrive en sang, må naturligvis i det mindste kunne gøre den sangbar! En fejl, som undertiden begås også af »eksperterne«, er, at de skriver på melodier med for langt et interval mellem laveste og højeste tone – og dette gør faktisk en hel del af de almindeligt brugte melodier uhensigtsmæssige. Er der f.eks. en oktav mellem de to toner, vil jeg påstå, at det næsten altid vil gå galt med sangen. En anden fejl, som ikke har så meget med musikken som med folks læsehastighed at gøre, er, at man vælger hurtige melodier med for lange linier. Det gælder f.eks. melodien til »Marken er mejet«, som man hyppigt anvender. Langt de fleste mennesker vil her »falde over« ordene.

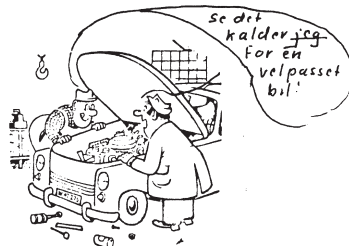
En hel del kunder ville gerne have de nyeste popmelodier – et ønske, jeg havde det svært med, da min musiksmag ikke lige går i den retning, og jeg derfor ofte måtte have enten noder eller bånd for at skrive sangen, hvis det var første gang. Jeg foretrak noderne – et bånd, hvor en sangskriver eller solist hele sangen igennem lægger til og trækker fra efter forgodtbefindende, er det svært at gå ud fra. For hvad husker folk? Første vers eller sidste? I disse tilfælde er der ikke andet at gøre end at være konsekvent og vælge at gå ud fra det, man mener, at folk i almindelighed *bedst* husker. »Rigtige« sangskrivere og

sangere kan forsynde sig mod metrikens regler; en festsangskriver bør aldrig gøre det! Jeg har dog ofte med list fået lokket kunderne væk fra de mest besværlige ønsker ved uskyldigt at sige: »Ja, jeg kan godt huske omkædet, men ikke indledningen – vil du lige nynne den for mig.« Hvis man *ikke* var i stand til det, kunne jeg med megen ret påstå, at det var en dårlig idé at skrive sangen på *den* melodi!

Når det alligevel er blevet til så mange forskellige melodier, skyldes det sikkert, at kunderne ofte har *insisteret* på at få bestemte melodier, som jeg ikke har kunnet protestere imod. Et sølvbrudepar kan have »deres melodi« – og i en bestemt familie kan der måske være så gode sangere, at man næsten kan møde med hvadsomhelst. Der er dog to melodier, som det altid er lykkedes mig at undgå, nemlig: »Jeg er havren« og »Jeg elsker den gamle, den vaklende rønne«. Når jeg har animositet mod disse melodier, skyldes det udelukkende, at jeg i de første år, hvor jeg af og til mangfoldiggjorde folks *egne* produkter, har set så skrækkelige eksempler på poetiske frembringelser netop på disse melodier, at jeg ikke kan komme over det! Derimod *har* jeg måttet skrive sentimentale mormor-konfirmationssange på »Lille sommerfugl« trods mine skarpe advarsler. Jeg mener selv, at jeg har forsøgt under alle omstændigheder at være redelig. I *et* tilfælde var jeg meget flov over en konfirmationssang netop på melodien »Lille sommerfugl«. Jeg sad med den i timevis – og den blev ved med at være lige vammel. Til sidst opgav jeg og ringede kunden op, rømmede mig og startede på den langsomme sag. Der var meget stille i telefonen. I et helt minut efter, at

Ja, det er jo lidt
uheldigt, men vi
kunne altså ikke få
sangen til at lade
være med at RIME.
Undskyld lige!

Nej-sådan går
det bestemt
ikke til!

De længe leve...

Til lykke!

sidste tone var døet hen, sad jeg med hjertet i halsen og tænkte: »Nu er dit rygte ødelagt – for det her kunne du altså ikke være bekendt!« Så hørte jeg en kraftig snøften, og i den anden ende af ledningen sagde en grådkvalt stemme: »Det er den *bedste* sang, jeg nogensinde har hørt!«

Nye missioner til festsangene

Det er min erfaring, at man i 1980'erne synger personlige sange ved langt flere lejligheder end bare omkring 1970. Enhver speciel lejlighed fortjener *sin* festsang, og ved »livets højtider« – som f.eks. sølvbryllupper og bryllupper – er der hyppigt 8-10 personlige sange. *Men jeg er ikke sikker på, at lige netop dette kan tages som udtryk for en fornyet »fællessangglæde« i 1980'ernes Danmark.* I hvert fald er der tydeligvis mange andre aspekter i festsangenes livskraft. Jeg skal ikke her vove mig ind på forklaringer, men vil nøjes med at give et eksempel på en *enkelt* af de mange nye missioner, jeg – på baggrund af samtaler med flere tusinde sangkunder – kan se, festsangene bliver tildelt.

I de senere år har man ihærdigt forsøgt at »finde tilbage« til ældre traditioner omkring f.eks. konfirmationer og bryllupper – eller man *skaber* ritualer og kalder dem tradition, næste gang man fester. Man er gået væk fra det informelle og søger imod det faste, det planlagte – toastmasteren er blevet populær selv i kredse, hvor man for 20 år siden aldrig havde hørt ordet. En alvorlig hindring for den formelle afvikling af en fest er de mange brudte familier. Ved et bryllup kan der være op til 7-8 »svigerforældre« til stede + mormor og stedmormor osv. Er de *ikke* til stede ved festen, kan det *også* skabe problemer. Mange af betroelserne omkring udarbejdelsen af festsangene omhandlede netop, hvor *vanskeligt* det ville være at holde den fest »så det virkelig bliver en god dag for dem.« Skal man nu bide hovedet af brudgommens mors forurettelse og invitere brudgommens far og hans samlever – eller skal man lade være med at invitere *hende* med? Og hvad med brudens mors nyeste vens børn? Der kan være en direkte *konkurrence* på festsange, »det glædede mig, at min var meget bedre end hendes fars« –

osv. En tiltagende lystighed på grund af mad og vin behøver ikke nødvendigvis at betyde færre problemer – den kan også betyde, at gammelt nag kommer op til overfladen.

Blandt de mange, der har udtrykt frygt for, hvordan de skulle komme igennem den fest, der *skulle* være perfekt, husker jeg nok bedst en mor til en vordende brud. Hun kom til mig for at få lavet *tre* personlige sange. Desuden bad hun mig af sentimentale grunde om at ændre på nogle sange fra sit bryllup med brudens far (ægteskabet var forlængst opløst). Det sidste fandt jeg faktisk en smule usmageligt, og jeg spurgte derfor diplomatisk, om hun dog ikke var bange for, at hun kom med alt for mange sange. Der var vel også *andre*, der ville yde et bidrag? Nej, der var ikke noget at gøre: »Jeg skal sige dig, det skal være *stort* bryllup, og både brudgommens fars og hans mors familie skal med, og de slås altid om alting. Hvis der er mange sange, får de i hvert fald under middagen kun tid til at spise og synge – og så længe de synger, kives de ikke!«

